

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

MUHASEBE VE FİNANSMAN

**SİGORTA KURULUŞLARI İŞLEMLERİ
344MV0045**

Ankara, 2011

-
- Bu modül, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
 - Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
 - **PARA İLE SATILMAZ.**

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1.1. Sigortanın Tanımı	3
1.2. Özel Sigorta ve Sosyal Sigorta Ayrımı	4
1.3. Sigortanın Önemi, İşlevleri ve Yararları	5
1.3.1. Sigortanın Güvence ve Riziko Yönetimi İşlevleri ve Yararları	5
1.3.2. Sigortanın Ekonomik İşlevleri ve Yararları	7
1.4. Sigorta Terimleri	8
1.4.1. Sigortacı	8
1.4.2. Sigorta Yapabilecek İşletmeler	9
1.4.3. Sigortalı	10
1.4.4. Sigorta Primi	12
1.4.5. Sigorta Tazminatı	14
1.5. Sigorta Branşları	14
1.5.1. Yangın Sigortaları	16
1.5.2. Nakliyat Sigortaları	16
1.5.3. Tarım Sigortaları	16
1.5.4. Kredi Sigortaları	17
UYGULAMA FAALİYETİ	18
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	19
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	20
2. DIŞ TİCARETTE KULLANILAN SİGORTA BELGELERİ VE RİSK	20
2.1. Genel Olarak Sigorta Belgeleri	20
2.2. Sigorta Teklifnamesi	21
2.2.1. Tanım	21
2.2.2. Sigorta Teklifnamesinde Bulunması Gereken Unsurlar	21
2.2.3. Teklifnamenin Düzenlenmesi	21
2.3. Sigorta Poliçesi	23
2.3.1. Tanım	23
2.3.2. Sigorta Poliçesinin Unsurları	23
2.3.3. Sigorta Poliçesinin Düzenlenmesi	24
2.4. Abonman Poliçesi	26
2.4.1. Abonman Poliçesinin Unsurları ve Düzenlenmesi	26
2.5. Risk	26
2.5.1. Risk (Tehlike) Kavramı	27
2.5.2. Ticari Riskler	27
2.5.3. Tesadüfi Riskler	28
2.5.4. Mesleki Riskler	28
2.5.5. Kredi Riskleri	28
2.5.6. Nakliyat Riskleri	29
2.5.7. Yangın Riskleri	29
2.5.8. Sivil Riskler	30
UYGULAMA FAALİYETİ	31
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	32
MODÜL DEĞERLENDİRME	33
CEVAP ANAHTARLARI	34
KAYNAKÇA	35

AÇIKLAMALAR

KOD	344MV0045
ALAN	Muhasebe ve Finansman
DAL/MESLEK	Dış Ticaret Ofis Elemanı
MODÜLÜN ADI	Sigorta Kuruluşları İşlemleri
MODÜLÜN TANIMI	Sigorta kuruluşları işlemlerini yapabilmek için gerekli bilgi ve becerinin kazandırıldığı öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/16
ÖN KOŞUL	
YETERLİK	Sigorta kuruluşları ile ilgili işlemleri yapmak
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Bu modül ile gerekli ortam ve belgeler sağlayarak, sigorta kuruluşlarından alınacak belgeleri temin ederek bilgisayar yardımı ile düzenleyebileceksiniz. Amaçlar 1. Sigorta kavramını ve türlerini ayırt edebileceksiniz. 2. Sigorta kuruluşlarının düzenleyeceği belgeleri ve risk kavramını ayırt edebileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Sınıf-atölye: Bilgisayar, internet, sarf malzemeleri, İGEME yayınları, sigorta kuruluşları yayınları, poliçe örnekleri Bireysel öğrenme: İnternet, kütüphane, çevre, kitaplar
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Her faaliyet sonrasında o faaliyetle ilgili değerlendirme soruları ile kendi kendinizi değerlendireceksiniz. Modül sonunda kazandığınız bilgi ve becerileri belirlemek amacıyla öğretmeniniz tarafından hazırlanan ölçme aracıyla değerlendirileceksiniz.

GİRİŞ

Sevgili öğrenci,

İnsanın dünyaya gelmesinden itibaren, belirsizlik ve risk her zaman karşı karşıya kalınan bir olgudur. İnsanlık tarihinin başlangıcından itibaren bu kavram, insanların sürekli karşısına çıkmış ve tedirgin etmiştir.

Bu tedirginlik insanların hayatlarını ve mallarını garanti altına almak için çareler aramalarına neden olmuştur.

İnsanlık tarihinde, sigortaya benzeyen ilk işlemler 4000 yıl önce Babiller’de daha çok soyguna karşı görülmektedir. Tarih boyunca birçok gelişme gösteren sigortacılık; günümüzde sigorta şirketleri ile her türlü sigorta ihtiyacına cevap verebilecek şekilde örgütlenmelerini tamamlamış kuruluşlar olarak etkin hizmet verebilecek düzeye ulaşmıştır.

Bugün dünyada sigorta kavramı, kendini hissettirmiş ve insanların, riskler karşısında kendilerini ve mallarını güvende hissetmelerini sağlamıştır. Dünyada bugün, sigorta kapsamına alınmayan risk yoktur.

Ülkemizde de risk oldukça yüksektir ve insanlar riskler karşısında kendilerini güvende hissetmek için riske maruz kalan değerlerini sigorta kapsamına almaktadırlar.

Sigortacılığın değeri, ülkemizde bugün itibarıyla olması gereken yerde değildir. Ülkemizde eğitim seviyesi arttıkça sigortanın değeri de hak ettiği yere ulaşacaktır ve sigortacılık mesleği en önemli mesleklerden bir tanesi olacaktır.

Bu modülde dış ticarete karşılaşılan risklerin neler olduğunu öğrenerek bu risklere karşı nasıl önlem alınması gerektiğini öğrenebileceksiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Bu öğrenme faaliyeti sonunda, sigorta kavramını ve türlerini ayırt edebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bu öğrenme faaliyetine başlamadan yapmanız gereken araştırmalar şunlardır:

- Bir sigorta kuruluşuna giderek sigorta işlemlerini yaparken hangi belgeleri kullandıklarını öğrenebilir ve bu belgelerden birer örnek alarak inceleyebilirsiniz.
- Bir ticari işletmeye giderek bir sigorta faaliyetinde hangi tarafların olduğunu öğrenebilirsiniz.

1.SİGORTA KURULUŞLARI

1.1. Sigortanın Tanımı

Aynı riskin tehdidi altında bulunan kişiler, ancak bir organizasyon aracılığıyla bir araya getirilebilir. Bu organizasyon sigortadır. Sigorta, en basit anlamda, ileride meydana gelme olasılığı bulunan tehlikeden doğacak zararın giderilmesinin, önceden yapılan ödemeler (prim) karşılığında güvence altına alınmasıdır.

Sigorta, her şeyden önce hukuksal bir kurumdur. Olası zararların karşılanması amacı ile taraflar arasında yapılan özel bir sözleşmedir.

Sigorta sözleşmesi: Sigortalının çıkarımı ihlal eden tehlikenin gerçekleşmesi hâlinde, tazminat vermeyi veya sigortalının hayatında meydana gelen belli olaylar üzerinde ödemede bulunmayı taahhüt eder. Sözleşme ile taraflar birbirlerine karşılıklı olarak yükümlülük altına girer. Sigorta sözleşmesini öteki sözleşmelerden ayıran özellik, sigortacının yükümlülüğünün gelecekte belirli olmayan olgulara (sigorta edilen çıkarın tehlikeye maruz kalmasına) bağlı olmasıdır.

Sigortanın daha geniş bir tanımı ise şöyle yapılabilir:

Sigorta;

- Belirli bir prim karşılığında
- Kişi hayatının ya da organlarının veya kişi ve kuruluşların para ile ölçülebilir değerlerinin
- Sigorta kural, kanun ve yönetmeliklerince belirlenmiş raslantısal (tesadüfi) rizikoların gerçekleşmesinden doğacak maddi hasarlarını
- Aynı rizikonun tehdidi altında bulunan kişileri ya da kuruluşları bir araya getirerek
- Ölçülen değer üzerinden ve gerçekleşen hasar oranında karşılayarak

- Sosyoekonomik çöküntüleri dağıtan ve önleyen
- Yatırımlara aktarılan fonları ve ikrazları ile ekonomiye kaynak yaratan işlemler bütünüdür.

Bu tanımda bir dizi unsur öne çıkmaktadır. Bu unsurlar şöyle özetlenebilir:

- Rizikonun yasalarla ya da sözleşme ile önceden belirlenmesi
- Sigorta konusunun para ile ölçülebilmesi
- Hasarın raslantısal (tesadüfi) olması
- Birliktelik
- Hasarın maddi nitelikte ve para birimi ile ölçülebilir olması

Rizikonun önceden belirlenmemiş olması, hasarda kasıt olması, hasarın tek başına karşılanması, hasarın manevi nitelikte olması ve para ile ölçülememesi durumlarında sigortanın unsurları oluşmayacaktır. Bu unsurlar yanında sigorta ilişkisinin doğabilmesi için üç temel koşulun bulunması gerekir:

- **Hukuk bakımından:** Sigorta edilebilir riskin hukuk bakımından sigorta edilebilir nitelikte olması gerekir. Yasalara ve genel ahlaka aykırı ya da kasıtlı eylemlerden doğacak zararlar sigorta edilemez.
- **Teknik bakımdan:** Sigortacı, sigorta edilebilir nitelikteki her riski sigortalamak zorunluluğunda değildir. Riziko, sigorta tekniği açısından değerlendirildikten sonra sigorta edilir.
- **Prim bakımından:** Rizikonun prim bedelinin hem sigortacı hem de sigorta ettiren bakımından makul düzeyde olması gerekir.

1.2. Özel Sigorta ve Sosyal Sigorta Ayrımı

Sigorta, sağlanan güvenliğin içeriği bakımından, özel sigorta ve sosyal sigorta biçiminde iki ana kola ayrılır. Özel sigorta işletmeciliğinin anlaşılabilmesi için bu iki sigorta kolu arasındaki farkın bilinmesi zorunludur.

Bu farklar şöylece açıklanabilecektir:

- Özel sigorta, kendi kendine yardım fikrine dayanır. Amacı, özel çıkarların korunmasıdır. Sosyal sigortanın amacı ise genel çıkarın korunmasıdır. Özel sigortanın konusu olan çıkar ekonomik nitelikte ve para ile ölçülebilir bir çıkardır. Manevi ya da psikolojik bir çıkar sigorta edilemez.
- Özel sigorta isteğe bağlıdır; sözleşme esasına dayanır. Sosyal sigorta zorunludur, yasaya dayanır.
- Özel sigorta herkese açıktır. Sosyal sigorta ise belirli meslek gruplarıyla ve ekonomik açıdan zayıf olanlarla sınırlıdır.
- Özel sigortada prim oranı, tehlike derecesine göre belirlenir. Sosyal sigortada sigortalının mesleğine ve gelirine göre belirlenir.

Bu farklılıklar şöylece özetlenebilir:

ÖZEL VE SOSYAL SİGORTA ARASINDAKİ FARKLAR	
ÖZEL SİGORTA	SOSYAL SİGORTA
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Özel çıkara dayanır. ➤ İsteğe bağlıdır. ➤ Herkese açıktır. ➤ Serbest sözleşmeye dayanır. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Genel çıkara dayanır. ➤ Zorunludur. ➤ Sadece belirli bir gruba açıktır. ➤ Yasalara dayanır.

1.3. Sigortanın Önemi, İşlevleri ve Yararları

Sigorta, ekonomik ve sosyal hayat açısından son derece önemlidir. Günümüzde sigortacılık işlevleri; insanlar, şirketler ve genel olarak ekonomiler için vazgeçilemez derecede önem kazanmıştır. Bu öneme yol açan sigortacılık işlevleri iki başlık altında toplanabilir.

1.3.1. Sigortanın Güvence ve Riziko Yönetimi İşlevleri ve Yararları

Sigorta işletmelerinin geleneksel işlevi, ekonomik zararı önleme ve telafi etme işlevidir. İnsanlar, ölüm, hastalık, kaza, işsizlik gibi rizikolarla karşı karşıyadır. Şirketler de yangın, hırsızlık, patlama, kaza gibi nedenlerle aktiflerini kaybetme, kasıtsız eylemleri ile üçüncü kişilere zarar verme, yanlış pazarlama ve üretim politikaları izleme gibi rizikolarla karşı karşıyadır. Öte yandan çağımızda yurt içi ve yurt dışı ekonomik faaliyetin son derece karmaşık bir niteliğe sahip olması riziko olasılığını artırmaktadır. Bu noktada sigorta, bir riziko yönetimi aracı olarak devreye girmekte ve bir dizi işlev üstlenmektedir.

Sigortanın güvence ve riziko yönetimi ile ilgili temel işlevleri sekiz başlık altında toplanabilir:

SİGORTANIN GÜVENCE VE RİZİKO YÖNETİMİ İŞLEVLERİ
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Sigorta, bir dayanışma işlemleri organizasyonudur. ➤ Sigorta, güven sağlar. ➤ Sigorta, girişimcinin yatırım kararlarını olumlu etkiler. ➤ Sigorta, girişimcinin daha ucuz fiyata yatırım sermayesi bulmasını sağlar. ➤ Riziko karşılığı atıl tutulan sermaye miktarını en aza indirir. ➤ Sigorta, fiyatlarının daha gerçekçi düzeyde oluşmasını sağlar. ➤ Sigorta güvencesi, girişimcinin kredi bulmasını kolaylaştırır. ➤ Sigorta, önleyici önlemleri geliştirir.

- **Sigorta, bir dayanışma işlemleri organizasyonudur:** Bireylerin ya da kuruluşların kayıplarını bir topluluk arasında paylaştırarak ve dağıtarak, hasarın hızla telafi edilmesini sağlar.
- **Sigorta, güven yaratır:** Sigorta, birey, aile ve işletmeyi tehdit eden ve ekonomik sonuçları olan rizikoları ortadan kaldırmaz.

Ancak, rizikonun gerçekleşmesi durumunda ortaya çıkan ekonomik sonuçları telafi ederek bireyin veya ailenin yoksul duruma düşmesini ya da işletmenin iflas etmesini önler. Böylece birey, aile ve işletme için bir istikrar ve güvence sağlar.

- **Sigorta, girişimcinin kararlarını etkiler:** Girişimcinin karar vermesini güçleştiren en önemli faktör belirsizliktir. Sigorta, doğacak hasarı karşılama güvencesi vererek belirsizliği belirliliğe dönüştürür. Böylece girişimcinin daha cesur karar almasını ve rekabete girmesini sağlar, iş verimliliğini artırır. Dev endüstriyel kuruluşların oluşumuna olanak verir.
- **Sigorta, girişimcinin daha ucuz fiyata yatırım sermayesi bulmasını sağlar:** Girişimci için en önemli konuların başında sermaye maliyeti, yani faiz oranı gelir. Faiz oranlarının yüksekliği yatırımları caydırır. Sigorta kuruluşları elinde bulunan fonlar kredi miktarını artırır ve yatırımcının sermaye maliyetini düşürür, yatırımları teşvik eder.
- **Riziko karşılığı atıl tutulan sermaye miktarını en aza indirir:** Girişimcinin hasarı tek başına karşılamak zorunda olması, olası bir hasarı karşılamak için tutulan sermaye miktarının prim tutarından son derece yüksek olmasına yol açacaktır. Bu nedenle yatırımlar sınırlanacaktır. Sigorta, rizikoyu güvence altına alarak yatırımlar üzerindeki bu sınırlamayı büyük ölçüde kaldırır, fonlara bağlı sermayeyi kullanılabilir hâle getirir ve daha geniş çapta yatırıma gidilmesini sağlar.
- **Sigorta güvencesi, bireylerin ve girişimcinin kredi bulmasını kolaylaştırır:** Kredi, günümüzde girişim için yaşamsal önem taşır. Sigortalı, elindeki poliçeye dayanarak gereksinim duyduğunda kolayca kredi sağlayabilir. Sigorta ile güvence altına alınan taşınmaz ya da taşınır varlıklar, ipotek ve rehin yoluyla daha kolay kredi sağlar. Yeterli sigorta güvencesine sahip girişimcinin itibarı (kredibilitesi) daha yüksek olacaktır.
- **Sigorta, fiyatların daha gerçekçi düzeyde oluşmasını sağlar:** Belirsizlik durumunda girişimci, rizikonun gerçekleşme olasılığına karşı fiyatları yüksek tutmaya çalışır. İşletmelerin sigorta maliyetlerinin belirli ve güvenli olması durumunda ise fiyatlar belirsizlik durumuna oranla daha gerçekçi ve düşük düzeyde oluşacaktır.
- **Sigorta, önleyici önlemleri geliştirir:** Özel sigortacı, her rizikoyu kabul etmek zorunda değildir. Kötü rizikoları sigorta etmeyerek ilgilileri bir dizi önleyici tedbir almaya, daha dikkatli davranmaya zorlar. Öte yandan bir yıllık süre içerisinde rizikonun gerçekleşmemiş olması karşısında ertesi yıl için yapılacak sigorta işleminde primden hasar indirimi yaparak da sigortalıyı önlem almaya teşvik eder.

1.3.2. Sigortanın Ekonomik İşlevleri ve Yararları

Güvence ve riziko yönetimi işlevleri yanında sigortacılığın ekonomik işlevleri de söz konusudur. Bu işlevler beş başlık altında toplanabilir:

SİGORTANIN EKONOMİK İŞLEVLERİ VE YARARLARI
<ul style="list-style-type: none">➤ Sigorta, önemli bir tasarruf kaynağıdır.➤ Sigorta, kredi işlemlerinin gelişmesini sağlar.➤ Sigorta, sosyoekonomik çöküntü ve kayıpları önler.➤ Uluslararası ekonomik ilişkilerin ve ticaretin genişlemesine yardım eder.➤ Sigorta, ekonomi içinde önemli bir sektördür.➤ Sigorta, önleyici önlemleri geliştirir.

- **Sigorta, önemli bir tasarruf kaynağıdır:** Sigorta işletmeleri, finansman kuruluşları olarak, sermaye birikimi ve ekonomik gelişme açısından göz ardı edilemeyecek yatırım kaynaklarına sahip bulunmaktadır. Biriken prim, teminat akçeleri ve rezervler gibi potansiyellerin, hisse senedi, tahvil, gayrimenkul alımı ve kredi biçiminde kullanılması ekonomik gelişme ve üretkenliğin artırılması açısından büyük önem taşır. Böylece sigorta, sosyal refah düzeyinin yükselmesine de yardım eder. Bu işlevler, sigortalara mali kurum niteliği kazandırmaktadır. Sigorta sektörünün tasarruf kaynağı olma işlevinden yararlanma derecesi, ekonomideki diğer mali piyasaların gelişme derecesine yakından bağlıdır. Mali piyasalar ne kadar gelişmişse sigortalara ekonomik rolleri de o kadar etkinleşecektir. Bu işlevden yararlanamayan ülkeler birçok yönden ekonomik kayıplara uğramaktadır.

SİGORTA VE REASURANS ŞİRKETLERİNİN YATIRIM PORTFÖYÜ
<ul style="list-style-type: none">➤ Kamu borçlanma kâğıtları➤ Özel sektör tahvilleri➤ Hisse senetleri➤ Sabit değerler

- **Sigorta, kredi işlemlerinin gelişmesini sağlar:** Kredi, itibara ve güvence dayanır. Kredinin sigortalanması, kredi veren açısından borçlunun borcunu vadesinde ödememe rizikosunu azaltır ya da ortadan kaldırır. İpotek karşılığı kredi işlemlerinde de ipotek konusu malın sigortalanması, bu malın elden çıkmasına yol açabilecek yangın gibi rizikolara karşı bir güvence sağlar. Böylece sigorta, kredi işlemlerinin genişlemesini teşvik etmektedir.
- **Sigorta, sosyoekonomik çöküntü ve kayıpları önler:** Sigorta tarafından organize edilen dayanışma, bireylerin tek başlarına taşıyamayacağı ekonomik çöküntüleri çok sayıda birey arasında dağıtarak hafifletir. Bunun yanında bilgilendirme ve denetim hizmetleriyle hasar olasılığını en aza indirmeye çalışır.

- **Uluslararası ekonomik ilişkilerin ve ticaretin genişlemesine yardım eder:** Güvence ve riziko karşılama işlevi ile birlikte finansman sağlama işlevi dev endüstriyel ve ticari kuruluşların oluşumuna olanak verir. Taşımacılık ve ihracat kredisi sigortaları, uluslararası ekonomide ticaret hacmini genişletmektedir.
- **Sigorta, ekonomi içinde önemli bir sektördür:** Sigorta işletmeciliği bir tür yatırımdır. Sigorta işletmesi, ticaret ve yatırım faaliyetlerinde bulunur. İşletmenin amacı, kâr elde etmektir. Bu amaçla büyüyüp gelişirken işçi çalıştırır, ekonomiye ve refah düzeyine katkıda bulunur.

Sigorta, bir vergi kaynağıdır: Sigorta işletmeleri, sigortacılık işlemleri yaparken ve ekonomik faaliyetlerde bulunurken kendi üzerine düşen vergileri de öder. Bu yönüyle devlet bütçesi için önemli bir vergi kaynağıdır.

Bu işlevleri nedeniyle gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin hemen hemen tamamında sigortacılık faaliyetlerine büyük önem verilmektedir. Özellikle de gelişmekte olan ülkelerin hizmet sektörleri içinde en dinamik sektör sigorta sektörüdür. Bu noktada Türkiye' de sigorta sektörünün gelişimi ve ekonominin belirtilen sigorta işlevlerinden yararlanmadaki başarımı üzerinde de durulmalıdır.

1.4. Sigorta Terimleri

1.4.1. Sigortacı

Sigorta, öncelikle hukuksal bir kurumdur. İki taraf arasında yapılan, karşılıklı hak ve yükümlülükleri düzenleyen özel bir sigorta sözleşmesine dayanır. Sigorta sözleşmesinin tarafları, sigortacı ve sigortalıdır.

1.4.1.1. Tanımı

Sigortacı, sigortalanmak isteyen kişi ve kuruluşlara, sigorta sözleşmesi gereğince belirli bir prim karşılığında güvence veren ve tehlikenin gerçekleşmesi hâlinde tazminat ödemeyi taahhüt eden şirkettir (ya da şirketlerdir). Gerçek kişiler sigortacı olamaz. Bir diğer ifade ile sigortacı, belirli bir bedel (prim) karşılığında sigortalının rizikosunu üzerine alan, buna karşılık güvence satan profesyonel riziko taşıyıcısı tüzel kişidir. Sigorta şirketi, sigortalılar adına riziko yönetimi görevini üstlenen taraftır. Sigorta sözleşmesi, sigortalıdan sigortacıya rizikoyu değil, olası rizikonun karşılığını aktarır. Sigorta şirketi rizikoyu üstlenmez; sadece rizikoyu paylaşır.

1.4.1.2. Kolektif Sigorta (Koasürans)

Sigortacının tek bir şirket olması zorunlu değildir. Bir çıkar, birden çok sigortacı tarafından aynı zamanda ve aynı rizikolara karşı sigorta edilirse bir koasürans (kolektif ya da müşterek sigorta) durumu söz konusudur. Koasürans, aynı rizikonun birkaç sigorta şirketi tarafından ortaklaşa sigorta edilmesidir. Uygulamada sigortalı, pek çok sigorta şirketi ile ayrı ayrı anlaşma yapmaz. Ancak sigortacılar kendi aralarında anlaşarak sigorta konusunu 'birlikte' sigorta edebilir.

Bu durumda sigorta poliçesinin düzenlenmesi ve tahsilatın izlenmesi, komisyon karşılığında içlerinden bir 'sigorta şirketine bırakılır. Bu şirkete işin jeran'ı (vekaleten idare

eden şirket) denir. Rizikonun yüklenilmesine katılan diğer sigorta şirketlerine ise 'koasürör' (ya da jere) denir. Jeran şirket, diğer sigortacıların gözünde işin prodüktörü gibidir. Jeran, her şirkete ayrı ayrı isabet eden prim tutarlarını ödemekle yükümlüdür. Bu ödenen prim miktarlarına 'koasürör primi' (ya da ortaklaşa sigorta primi) denir.

1.4.1.3. Sigortacının Yükümlülükleri

Sigortacının, sigorta sözleşmesinden doğan yükümlülükleri şunlardır:

- Sigorta poliçesini düzenlemek ve vermek
- Sigorta sözleşmesinde taahhüt edilen tazminatı ödemek

Sigortacı, rizikonun gerçekleşmesi durumunda zarara uğrayanların zararını, hiçbir ayırım gözetmeksizin sözleşmede belirtilen ölçüler içerisinde karşılar. Bütün bu faaliyetleri yaparken temel amacı kâr elde etmektir. Bu yönüyle hayır kurumlarından ve bu tür diğer kuruluşlardan ayrılır.

1.4.2. Sigorta Yapabilecek İşletmeler

Sigortacının yasal statüsü, faaliyet gösterilen ülkenin hukuksal düzenlemelerine bağlıdır. Hukuksal düzenlemeler çerçevesinde sigorta işletmeleri iki biçimde kurulabilir:

- Karşılıklı sigorta şirketi
- Anonim şirket

Sigorta Murakabe Kanunu'na göre, Türkiye'de bir sigorta veya reasürans şirketinin kurulması ya da yabancı ülkelerde kurulmuş bir sigorta veya reasürans şirketinin Türkiye'de faaliyette bulunması Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanlığının iznine tabidir. Yasaya göre, sigorta şirketleri ancak anonim şirket ve karşılıklı sigorta şirketi biçiminde kurulabilmektedir. Gerçek kişilerin sigortacılık yapması yasaktır. Gerçek kişiler ancak şirketin yönetimini üstlenebilir ya da sigorta şirketine iş sağlar.

1.4.2.1. Karşılıklı Sigorta Şirketi

Karşılıklı sigorta şirketi biçiminde kurulan sigorta işletmelerinin özelliği, şirketin bizzat sigortalılar tarafından kurulup yönetilmesidir. Yani, şirketin ortakları sigortalılardır ve şirket yönetimini sigortalılar ellerinde tutar. Sigortacı ve sigortalı sıfatları birleşmiştir. Kuruluş amacı, belirli rizikoları karşılamak üzere bir araya gelen üyelerine ekonomik yararlar sağlamaktır. Temel özelliği ve amacı gelir gider denkleğini sağlamaktır, kâr elde etmek değildir.

Gelir gider denkleğini sağlama ilkesine bağlı olarak, karşılıklı sigorta şirketlerinde prim sabit değildir. Prim, her yılın sonunda o yıl içerisinde gerçekleşen rizikolara ve ödenen tazminat tutarına göre ayarlanır. Faaliyet dönemi sonunda elde edilen kârın bir kısmı ortaklara 'poliçe temettüsü (kâr payı) olarak dağıtılır. Kârın bir kısmı ise dağıtılmamış kâr olarak kuruluşta alıkonulur. Hasar hâlinde ise tazminat diğer sigorta kuruluşlarından daha farklı yollarla ödenmektedir: Bu amaçla şu yollardan biri kullanılmaktadır:

- Dağıtılmamış kârların kullanılması
- Ortakların tazminat tutarında borçlandırılması
- Faaliyet dönemi sonunda ortaklara ödenen temettüden kısıntı yapılması

Karşılıklı sigorta şekli, ilk olarak yangın branşında uygulanmıştır. Karşılıklı sigorta şirketleri genellikle taşımacılık, makine ve reasürans dışındaki sigorta branşları ile ilgili sigorta işlemleri yapar.

Türkiye'de sigortacılık ruhsatı alarak çalışan bir tek karşılıklı sigorta şirketi vardır: Birlik Sigorta Kooperatifi. Bu şirketin kuruluşu Sigorta Murakabe Kanunu'ndan öncedir.

1.4.2.2. Anonim Şirket

Sigorta işletmeleri, genellikle anonim şirket biçiminde kurulur. Anonim şirketlerin en büyük yararı, dağınık ve küçük tasarrufları bir araya getirerek büyük sermaye gerektiren girişimleri gerçekleştirebilmesidir. Bu avantajı nedeniyle sigorta şirketleri büyük ölçüde anonim şirket biçiminde kurulmaktadır.

Anonim şirket biçiminde kurulan sigorta işletmelerinin amacı kâr elde etmektir. Sigorta güvencesi sadece ortaklara değil, üçüncü kişilere de satılmaktadır. Bu çerçevede sigorta primi riziko derecesine göre önceden belirlenmekte ve karşılıklı sigorta uygulamasından farklı olarak bir kez belirlendikten sonra değişmemektedir. Prim oranının önceden belirlenmesi sigortalıların hesaplarını bilmeleri açısından büyük kolaylıklar sağlamaktadır.

Türk Sigorta Mevzuatı, sigorta işletmelerinin anonim şirket ya da karşılıklı sigorta şirketi biçiminde kurulacağını kabul eder. Ancak Türkiye'de kurulmuş olan ulusal ve yabancı sigorta şirketlerinin tamamı anonim şirket şeklinde kurulmuştur. Türkiye'de faaliyet gösteren ve anonim şirket biçiminde kurulmuş olan 70 kadar sigorta şirketi vardır.

Sigortalının çıkarlarını koruma düşüncesiyle, ister karşılıklı sigorta şirketi isterse anonim şirket biçiminde kurulsun sigorta şirketlerinin, sigortacılık dışında bir faaliyetle uğraşmaları yasal olarak yasaklanmıştır.

1.4.3. Sigortalı

1.4.3.1. Tanım

Sigorta sözleşmesinin diğer tarafı sigortalıdır. Sigortalı, sigorta güvencesi arayan, sigorta poliçesinde gösterilen rizikolara karşı sigorta güvencesinden yararlanan kimsedir. Sigorta sözleşmesinden doğan borçlar ve haklar sadece sigortalıya aittir. Sigorta sözleşmesi kimin ekonomik çıkarlarını güvence altına alıyorsa sigortalı o kişidir. Sigortayı, sigorta edilen kişinin ya da bir başkasının yaptırmış olması bu durumu değiştirmez. Ancak, sigortayı bir başkasının yaptırmış olması durumunda sigorta sözleşmesinden doğan borcun sorumlusu sigorta ettirendir. Haklar ise yine sigortalıya aittir.

1.4.3.2. Sigortalanabilir Çıkar ve Unsurları

Sigorta sözleşmesinin yapılabilmesi için sigortalanan şey ile (mal ya da başka bir değer) sigortalı arasında yasalarla belirtilen bir '**çıkar ilişkisi**'nin bulunması gereklidir. Yani bir kişi sigortalı ile irtibatı bulunmayan herhangi bir çıkarı sigorta ettiremez. Buna '**sigortalanabilir çıkar**' denir.

Sigortalanabilir çıkarın unsurları şunlardır:

SİGORTALANABİLİR ÇIKARIN UNSURLARI

- Sigortalı rizikonun gerçekleşmesi ile fiziki bir kayba uğramalıdır.
- Bu kayıp sigortanın esas konusu kapsamında olmalıdır.
- Bu çıkar ilişkisi para ile ölçülebilir olmalıdır.
- Bu çıkar ilişkisi yasal olmalıdır.
- Sigortalının, o malın korunmasından kârı, kaybedilmesinden ise zararı olmalıdır.

Sigortalanabilir çıkar kavramı çerçevesinde bir 'şey'i sigorta ettirebilecek kimseler şöylece belirtilmektedir:

SİGORTA YAPTIRABİLECEK KİMSELER

- Malik
- Malikin rehinli alacaklısı
- Malın korunmasından dolayı malike karşı sorumlu olan acente, kiracı, komisyoncu ve diğer kişiler
- Malın korunmasından gerçekten çıkarı olan kişiler ya da bunların yasal temsilcileri
- Kişinin kendi nam ve hesabına sigorta yapmalarına onay verdiği kimseler

1.4.3.3. Sigortalının Yükümlükleri

Sigorta sözleşmesi, sigortacıya yükümlülükler getirdiği gibi, **Mutlak İyi Niyet İlkesi** gereğince sigortalıya da bazı yükümlülükler getirir.

- **Mutlak iyi niyet ilkesi:** Sigorta sözleşmesinde sigortalının beyanı esastır. Sigortalı ya da sigorta ettiren, güvence altına aldığı nesneye ilişkin tüm bilgileri doğru olarak vermek zorundadır. Aynı şekilde sözleşmeye aracılık eden kişi de neyi, ne koşullar altında aldığı konusunda doğru ve gerçek bilgileri sigortalıya bildirmek zorundadır. Sigortalının sigorta sözleşmesinden doğan yükümlülükleri şunlardır:

SİGORTALININ YÜKÜMLÜLÜKLERİ

- Prim ödeme yükümlülüğü
- İhbar yükümlülüğü
- Koruma önlemlerini alma yükümlülüğü
- Muayene ettirmeye izin verme yükümlülüğü

Prim ödeme yükümlülüğü: Sigorta sorumluluğunun başlayabilmesi için sigorta sözleşmesi yapılır yapılmaz primin tamamının ya da bir kısmının ödenmesi gerekir.

İhbar yükümlülüğü: Sigorta ettiren, çıkar ilişkisini teklif formu ile sigortacıya açıklamakla, sigorta süresi içindeki değişiklikleri bildirmekle ve hasar olduğunda 5 gün içinde sigorta şirketine bildirmekle yükümlüdür.

Koruma önlemlerini alma yükümlülüğü: Sigortalı, hasarı önlemeye ve azaltmaya yarayacak tüm önlemleri almak zorundadır.

Muayene ettirmeye izin verme yükümlülüğü: Sigortalı, sigorta konusu malın sigorta değerinin ve hasar anında ödenecek tazminatın belirlenebilmesi için malının muayenesine izin vermek zorundadır.

1.4.4.Sigorta Primi

1.4.4.1. Tanım

Sigorta primi, sigortalının sigortacıya rizikoyu paylaşma ve yönetme işlevleri karşılığı ödediği ödentidir. Sigortacının riziko taşıma ediminin karşılığıdır. Bir anlamda sigorta güvencesinin fiyatıdır. Rizikonun gerçekleşme olasılığının yüksek veya düşük olması, prim belirlemelerinde en önemli unsurdur. Bu ödent, sigortacıya, sigortalanan rizikonun gerçekleşmesi hâlinde tazmin edilmesi koşuluyla sözleşme koşuluna göre bir defada veya taksitle ödenir. Yasalara göre primin para olarak ödenmesi zorunludur.

Sigorta primleri peşin olarak ya da taksitle, yıl başlarında ya da yıl sonlarında ödenebilir. Ancak sigorta sorumluluğunun başlayabilmesi için primin tamamının ya da ilk taksitinin muhakkak ödenmesi gerekir. Sigorta sorumluluğunun başlangıcı, sözleşmenin imzalandığı tarih değil, primin (tamamının ya da bir kısmının) ödendiği tarihtir. Sigorta sözleşmesinin ve sorumluluğunun başlangıç tarihlerinin farklı olması durumunda bu durum poliçede belirtilmelidir.

Sigorta primi, net sigorta primi ve brüt sigorta primi biçiminde ikiye ayrılır.

PRİM TÜRLERİ
➤ Net sigorta primi
➤ Brüt sigorta primi

1.4.4.2. Net Sigorta Primi

Sigortanın temel amacı, gerçekleşme olasılığı bulunan hasarları tazmin edebilmektir. Bu nedenle prim gelirlerinin, gerçekleşmesi olası tazminat giderlerine eşit olması gerekir. Buna '**uygunluk prensibi**' denir. Bu eşitliği gerçekleştirecek prim oranına **net sigorta primi**, ya da kısaca '**riziko primi**' denir. Yani, teorik olarak net prim doğrudan doğruya rizikoya karşılık gelir. Rizikonun olası değerini ifade eden ve sigorta poliçesinde yazılı tutara eşit olan sigorta bedeli ile orantılı olarak değişir. Zararın tam karşılığıdır. Sigortacıya ne kâr ne de zarar bırakır. Net sigorta primi, sigortalının, sigortalanan rizikonun olası değerine karşılık sigortacıya ödediği hiçbir masraf yüklenmemiş net ödentidir.

Net sigorta primi çeşitli yöntemlerle belirlenebilmektedir. Bu yöntemlerden ikisi şunlardır:

NET SİGORTA PRİMİ BELİRLEME YÖNTEMLERİ

- Sigorta konusu her birim ayrı ayrı ele alınarak riziko derecelerine göre uygulanacak net prim oranı/(tarife fiyatı) belirlenir.
- Sigorta konusu birimler, riziko derecelerine göre sınıflandırılır; net prim oranı (tarife fiyatı) her sınıf için ayrı ayrı belirlenir.

Bu yöntemlerden ikincisi sigorta mantığına daha uygundur. Çünkü, bilindiği gibi sigortacılık, katılımcı sayısının olabildiğince artırılması ve rizikonun çok sayıda birim arasında paylaşılması esasına dayanmaktadır.

1.4.4.3. Brüt Sigorta Primi

Sigortalının sigortacıya ödediği toplam ödeme, sadece net sigorta primi tutarından meydana gelmez. Sigorta işletmeleri, faaliyette buldukları sürece bir dizi maliyete katlanır. Bu maliyetler üretim, sürüm ve yönetim giderlerinden meydana gelir. Bu maliyetler, kendi içinde üç gruba ayrılır:

MALİYET TÜRLERİ

- Sabit maliyetler (C)
- Değişken maliyetler (V)
- Sigorta bedeline bağlı, Giderler (S)

Sabit maliyetler (C): Poliçe tutarı ne olursa olsun her sigortalıdan aynı miktarda alınır.

Değişken maliyetler (V): Net sigorta primi tutarına bağlı olarak belirli bir oran (k) üzerinden alınan vergiler ve komisyonlar gibi giderlerdir ($v = kNSP$).

Sigorta bedeline bağlı giderler (S): Sigorta bedeli ile oransal olarak değişen giderlerdir (S). Sigorta bedeli değiştiğinde bu gider türünün değeri de değişir.

1.4.4.4. Prim Belirlenirken Gözetilecek İlkeler

Prim tutarı belirlenirken göz önünde bulundurulması gereken bazı temel ilkeler vardır. Bu ilkeler şöylece sıralanabilir:

PRİM BELİRLENİRKEN GÖZETİLECEK İLKELER

- Prim yeterli olmalıdır.
- Prim, adil olmalıdır.
- Prim, ekonomik ölçülere göre makul bir düzeyde olmalıdır.
- Prim, güvenliği teşvik etmeli; hasarı önleyici nitelikte olmalıdır.

- Prim, yeterli olmalıdır. Prim tutarı, sigortacının ödediği tazminat tutarlarını ve maliyetlerini karşılamaya yetecek düzeyde olmalıdır.
- Prim, adil olmalıdır. Eşit riziko altındaki sigortalılara farklı prim uygulamasına gidilmemelidir.
- Prim, ekonomik ölçülere göre makul bir düzeyde olmalıdır.
- Primin düşük olması da yüksek olması da zararlıdır. Primin gereğinden yüksek olması sigortalıyı caydırıcı etki yaparak büyük sayılar yasasının işlemlerini sınırlandıracaktır. Primin gereğinden düşük tutulması ise sigorta işletmesinin gücünü zayıflatacaktır.
- Prim, güvenliği teşvik etmeli, hasarı önleyici nitelikte olmalıdır.

Bu çerçevede hasarı önleyici düzenlemeler gerçekleştirilirse prim indirimine gidilebilecektir. Örneğin, yangının önlenmesi için sigara içme yasağının konması, yangın söndürme araçlarının bulundurulması yangın sigortası priminden bir indirim nedeni olabilecektir.

1.4.5. Sigorta Tazminatı

Sigorta tazminatı, rizikonun gerçekleşmesi ve hasarın oluşması nedeniyle doğan zararı gidermek için sigortacı tarafından sigortalıya ödenen miktardır. Sigortacı, kesinleşmiş olan tazminat miktarını en geç bir ay içerisinde sigortalıya ödemek zorundadır. Ancak tazminatın belirlenmesi çeşitli sigorta türlerine göre değişmektedir. Ödenecek tazminatın belirlenmesine göre sigorta türleri zarar sigortaları ve meblağ sigortaları olarak iki gruba ayrılmaktadır.

1.5. Sigorta Branşları

Bugün dünyada ve ülkemizde uygulanan çok çeşitli sigorta branşları bulunmaktadır. Söz konusu bu sigorta branşlarını aşağıdaki tabloda da gösterildiği gibi mal sigortaları, sorumluluk sigortaları ve can sigortaları olarak 3 ana başlık altında toplayabiliriz.

Sigorta Branşları		
I.Mal Sigortaları	II. Sorumluluk Sigortaları	III. Can Sigortaları
1-Yangın Sigortaları 2-Kaza Sigortaları 2a) Motorlu Araç Sigortaları (Oto kaza) 2b) Oto Dışı Kaza Sigortaları 2c) Ferdi Kaza Sigortaları 3-Nakliyat Sigortaları 3.1. Tekne Sigortası 3.2. Kıymet Nakliyat Sigortası 3.3. Emtia Nakliyat Sigortası 4-Mühendislik Sigortaları 4.1. İnşaat Sigortası 4.2. Montaj Sigortası 4.3. Makine Kırılması Sigortası 4.4. Elektronik Cihaz Sigortası 5-Tarım Sigortaları 5.1. Tarım Ürünleri Dolu Sigortası 5.2. Sera Sigortası 5.3. Hayvan Hayat Sigortası 5.4. Kümes Hayvanları Hayat Sigortası 6-Kredi Sigortaları 6.1. Kredi Sigortası 6.2. İhracat Kredi Sigortası 7-Zorunlu Deprem Sigortası 8-Hukuksal Koruma Sigortası	1-İşveren Sorumluluk 2-Havacılık Sigortaları 2a) Hava Taşıtları - Tekne (Gövde) Sigortaları 2b) Hava Taşıtları - Üçüncü Kişilere Karşı Sorumluluk Sigortaları 2c) Yolcu Sorumluluk Sigortaları 2d) Yük ve Posta Sorumluluk Sigortası 2e) Yolcu ve Uçuş Ekibi Koltuk Ferdi Kaza Sigortaları 2f) Pilotlar İçin Lisans Kaybı 2g) Havalimanı İşleticisi Sorumluluk Sigortaları 3-İşletme ve Ürün Sorumluluk 4-Tüp Gaz Zorunlu Sorumluluk Sigortası 5-Asansör Kazalarında Üçüncü Kişilere Karşı Sorumluluk Sigortası 6-Üçüncü Şahıslara Karşı Sorumluluk 7a) Eğitim Kurumları Sorumluluk Sigortası 7b) Servis İstasyonu - Tamirhane - Benzin İstasyonu-Garaj/Otopark Sorumluluk Sigortası 7c) Lokanta Sorumluluk Sigortası 7d) Otel Sorumluluk Sigortası 7e) Bina Sahip ve Yöneticileri Sorumluluk Sigortası 7f) Reklam Panoları Sorumluluk Sigortası 7g) Mesleki Sorumluluk Sigortası 7-Kara Yolları Motorlu Araçlar Mali Sorumluluk Sigortaları 8a) Kara Yolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası (Trafik Sigortası) 8b) Motorlu Kara Taşıt Araçları İhtiyari Mali Sorumluluk Sigortası 8c) Zorunlu Kara Yolu Taşımacılık Mali Sorumluluk Sigortası 8-Tehlikeli Maddeler Zorunlu Sorumluluk Sigortası	1-Hayat ve Emeklilik Sigortaları 1a) Risk Ağırlıklı Hayat Sigortaları 1b) Birikimli Hayat Sigortaları 2-Sağlık Sigortaları 3-Ferdi Kaza Sigortaları 4-Hastalık Sigortası

Şimdi bu sigorta branşlarından dış ticarete konu olabilecek türlerini kısaca açıklayalım.

1.5.1. Yangın Sigortaları

Yangın sigortası özel veya ticari amaçla kullanılan her türden bina ve muhteviyatı, kendiliğinden meydana gelen yangın, yıldırım, infilak ile bunlardan kaynaklanan buhar, hararet, duman gibi tehlikelerin neden olduğu fiziki hasarlara karşı teminat altına alan sigortadır. Ayrıca, meydana gelmiş olan yangını söndürmek, dolayısıyla muhtemel hasarı azaltmak amacıyla su veya başka bir kimyevi madde ile yapılan müdahalelerin sonucunda ortaya çıkan fiziki hasarlar da bu sigortanın kapsamına dâhildir.

1.5.2. Nakliyat Sigortaları

Nakliyat sigortaları; tekne sigortaları, kıymet nakliyat sigortaları ve emtia nakliyat (yük) sigortaları olmak üzere üç alt branşa ayrılmaktadır. Bunun yanı sıra ticaret ve teknolojideki gelişmelere paralel olarak, klasik nakliyat sigortalarının kapsamında da genişlemeler meydana gelmiş, sigortalının sorumlulukları, sınırlı nitelikte de olsa nakliyat poliçesine dâhil edilmiş, denizdeki petrol, doğal gaz platformları, boru hatlarıyla taşınan petrol ve doğal gaz nakliyat sigortalarının konusu hâline gelmiştir.

1.5.2.1. Tekne Sigortası

Her türlü deniz aracının deniz tehlikeleri nedeniyle uğrayabilecekleri hasarlara karşı teminat sağlamaktadır. Ancak, deniz vasıtalarının inşası ve denize indirilmeleri sırasında meydana gelmesi muhtemel hasarlar da tekne sigortaları kapsamında değerlendirilmektedir. Tekne sigortasında teminat kapsamı Londra Sigortacılar Enstitüsü Tekne Klotları ile belirlenmektedir.

1.5.2.2. Kıymet Nakliyat Sigortası

Kıymetli maden, evrak, para ve benzer şeylerin taşınmaları sırasında söz konusu olabilecek tehlikelere karşı teminat sağlamaktadır.

1.5.2.3. Emtia Nakliyat (Yük) Sigortası

Kara, deniz, hava ve demir yoluyla bir yerden diğer bir yer etaşınmakta olan her türlü yükün taşınmaları sırasında karşılaşılabilecekleri tehlikelerden kaynaklanan hasarlara karşı teminat sağlamaktadır.

1.5.3. Tarım Sigortaları

Ülkemizde tarım sigortaları, aşağıdaki teminatları vermektedir.

- Tarım Ürünleri Dolu Sigortası
- Sera Sigortası
- Hayvan Hayat Sigortası
- Kümes Hayvanları Hayat Sigortası

1.5.3.1. Tarım Ürünleri Dolu Sigortası

Tarım üreticilerinin her türlü bağ - bahçe ve sera ürünlerini dolu zararlarına karşı teminat altına alan sigortadır. Sigortanın konusu hasadı yapılmamış ürünlerdir. Bu sigorta ile dolu tanelerinin vuruşunun doğrudan doğruya ürün miktarında meydana getirdiği eksilme, yani sadece miktar azalmasına (ürün kaybı) neden olan zararlar güvence altına alınır. İstenildiği takdirde, dolu ile birlikte yangına karşı da teminat verilmektedir.

1.5.3.2. Sera Sigortası

Seraların, dolu veya doluya ek olarak yangın ve fırtına (hortum) riskleri nedeniyle uğrayabilecekleri fiziki hasarların yanı sıra, seralarda yetiştirilen ürünlerin miktarlarında söz konusu risklere bağlı olarak meydana gelen eksilmeleri, poliçedeki sigorta bedeline kadar temin eden sigortadır. Sigorta bedeli; seranın konstrüksiyon ve örtü bedeli ile ısıtma, havalandırma, sulama işlerinde kullanılan cihaz ve tesisatın bedeli ve serada yetiştirilen ürünlerin üretim devresi sonu itibarıyla ulaşacağı bedelin toplamından oluşmaktadır. Poliçede temin edilmiş bağlı kalite kaybı, enkaz kaldırma masrafları poliçe teminatından hariç olmakla birlikte ek bir sözleşme ile teminata dâhil edilebilmektedir. Sera sigortalarında dolu teminatı olmaksızın tek başına fırtına ve yangın teminatları verilmez.

1.5.3.3. Hayvan Hayat Sigortası

Sahibine ekonomik kazanç sağlayan çiftlik ve besi hayvanlarının, her türlü adi ve bulaşıcı hastalık veya kaza nedeniyle ölümlerinden dolayı uğranılan ekonomik kayıpları temin eden sigortadır.

1.5.3.4. Kümes Hayvanları Hayat Sigortası

Üretim işletmelerinde bulunan kümes hayvanlarının ölümleri veya zorunlu kesilmelerinden dolayı sigortalının doğrudan doğruya uğradığı maddi zararları karşılar.

1.5.4. Kredi Sigortaları

Kredi sigortaları, ihracat-ithalat gibi faaliyetlerde bulunan sigortalıların, müşterilerin satış veya hizmet sözleşmesinden doğan yükümlülüklerini, poliçede temin edilmiş herhangi bir neden dolayısıyla zamanında yerine getirememeleri nedeniyle uğramış oldukları mali kayıpları teminat altına alan sigortalardır. Kredi sigortaları, kredi ve ihracat kredi sigortası olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

1.5.4.1. Kredi Sigortası

Kredi sigortası, satıcı konumundaki sigortalıları T.C. sınırları içinde yaptığı kredili satış işlemlerinde alıcılar tarafından borçlarını ödeyememe riskine karşı güvence altına alan sigortadır.

1.5.4.2. İhracat Kredi Sigortası

İhracat kredi sigortası ise ihracatçı konumundaki sigortalıları, T.C. sınırları dışında yaptığı kredili ihracat işlemlerinde alıcılar tarafından borçlarını ödeyememe riskine karşı güvence altına alan sigortadır. Bu sigorta türü ile sigortalılar, yurt içi ve yurt dışındaki alıcıların iflas etmesi ya da poliçede belirtilen şartlarda borçlarını ödeyememe riskine karşı teminat altına alınır.

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none">➤ Sigorta işleminin aşamalarını sıralayınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Bir kütüphaneyi ziyaret ederek veya internet aracılığı ile sigorta işlemi hakkında bilgi toplayabilirsiniz.➤ Çevrenizdeki bir dış ticaret şirketini ziyaret ederek herhangi bir sigorta işlemi gerçekleştirirken hangi işlemleri yaptığını araştırabilirsiniz.➤ Bir sigorta acentesine giderek sigorta işlemlerini yaparken nelere dikkat ettiklerini sorabilirsiniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Özel sigorta ve sosyal sigorta arasındaki farkları ayırt ediniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Çevrenizdeki bir kütüphaneye giderek ya da internet aracılığı ile özel sigortanın özelliklerini araştırabilirsiniz.➤ Çevrenizdeki bir kütüphaneye giderek ya da internet aracılığı ile genel sigortanın özelliklerini araştırabilirsiniz.➤
<ul style="list-style-type: none">➤ Sigorta işleminin yararlarını sıralayınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Bir sigorta acentesine giderek müşterilerine ne gibi hizmetler verdiğini sorabilirsiniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Sigorta işlemindeki tarafları ayırt ediniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Bir sigorta acentesine giderek sigorta işlemi yaparken hangi faaliyetlerde bulduklarını ve yükümlülüklerinin ne olduğunu sorunuz.➤ Sigorta işleminden yararlanan bir şirkete giderek sigorta işlemi yaparken hangi faaliyetleri yaptıklarını ve yükümlülüklerinin ne olduğunu sorabilirsiniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Sigortanın ekonomik işlev ve yararlarını sayınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Çevrenizdeki bir kütüphaneye giderek veya internet aracılığı ile sigortanın ekonomik yönden şahıslara ve şirketlere ne gibi fayda sağladığını araştırabilirsiniz.➤

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

OBJEKTİF TESTLER (ÖLÇME SORULARI)

Aşağıdaki soruların cevaplarını **doğru ve yanlış** olarak değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütlere	Doğru	Yanlış
1. Sigorta sözleşmesi, sigortalının çıkarını ihlal eden tehlikenin gerçekleşmesi hâlinde, tazminat vermeyi veya sigortalının hayatında meydana gelen belli olaylar üzerinde ödemede bulunmayı taahhüt eden bir anlaşmadır.		
2. Sigorta, uluslararası ekonomik ilişkilerin ve ticaretin genişlemesini olumsuz yönde etkilemektedir.		
3. Sigorta sözleşmesinde sigortacı, sigortalı ve sigortalanan olmak üzere üç taraf vardır.		
4. Sigortalı, sigortalanmak isteyen kişi ve kuruluşlara, sigorta sözleşmesi gereğince belirli bir prim karşılığında güvence veren ve tehlikenin gerçekleşmesi hâlinde tazminat ödemeyi taahhüt eden şirkettir (ya da şirketlerdir).		
5. Sigortacı, sigorta güvencesi arayan, sigorta poliçesinde gösterilen rizikolara karşı sigorta güvencesinden yararlanan kimsedir.		
6. Sigorta primi, sigortalının sigortacıya, rizikoyu paylaşma ve yönetme işlevleri karşılığı ödediği ödentidir.		
7. Sigorta primi, net sigorta primi ve brüt sigorta primi biçiminde ikiye ayrılır.		
8. Poliçe tutarı ne olursa olsun her sigortalıdan aynı miktarda alınan ücrete sabit maliyet denir.		
9. Sigorta tazminatı, rizikonun gerçekleşmesi ve hasarın oluşması nedeniyle doğan zararı gidermek için sigortacı tarafından sigortalıya ödenen miktara sigorta tazminatı denir.		
10. Sigorta sözleşmesinin yapılabilmesi için sigortalanan şey ile (mal ya da başka bir değer) sigortalı arasında yasalarla belirtilen bir çıkar ilişkisinin bulunması zorunlu değildir.		

DEĞERLENDİRME

Sorulara verdiğiniz yanıtları modül sonundaki cevap anahtarıyla karşılaştırınız.

Bu faaliyet kapsamında hangi bilgileri kazandığınızı belirleyiniz.

Yanlış cevaplandığı sorularla ilgili konuları tekrar inceleyip öğrenmeye çalışınız.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Bu öğrenme faaliyeti sonunda, sigorta kuruluşlarının düzenleyeceği belgeleri ve risk kavramını ayırt edebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bu öğrenme faaliyetine başlamadan yapmanız gereken araştırmalar şunlardır:

- Bir sigorta kuruluşuna giderek sigorta işlemlerini yaparken hangi belgeleri kullandıklarını öğrenebilir ve bu belgelerden birer örnek alarak inceleyebilirsiniz.
- Çevrenizdeki bir kütüphaneye giderek ya da internet yardımıyla düzenlenmiş sigorta belgelerini temin ederek nasıl düzenlendiğini inceleyiniz.

2. DIŞ TİCARETTE KULLANILAN SİGORTA BELGELERİ VE RİSK

2.1. Genel Olarak Sigorta Belgeleri

Sigorta, öncelikle hukuksal bir kurumdur. Olası bir tehlikenin yol açacağı zararı güvence altına alan ve taraflara karşılıklı borçlar yükleyen bir sigorta sözleşmesine dayanır. Sigorta sözleşmesinin doğuşu, yasal olarak belirlenmiş zorunlu şekil koşullarına bağlı değildir. Sigorta sözleşmesinin doğuşunun belirli şekil koşullarına bağlanması, sürekli bir gelişim ve değişim sergileyen sigortacılık esaslarını kuşatamayacaktır. Bununla birlikte, sigorta sözleşmesinin doğuş sürecinde çeşitli işlemlerin yerine getirilebilmesi amacıyla kullanılan bir dizi belge vardır.

Bu belgelerin bazıları şunlardır:

SİGORTA BELGELERİ
<ul style="list-style-type: none">➤ Teklifname➤ Poliçe➤ Abonman Poliçesi

2.2. Sigorta Teklifnamesi

2.2.1. Tanım

Sigorta şirketi, kendisine gelecek bütün sigorta birimlerini kabul etmek zorunda değildir. Bir başvuruyu değerlendirirken nesnel (objektif) ölçütlere dayanır. Bu amaçla poliçeyi düzenlemeden önce sigortalının sigorta açısından değerlendirilmesine yönelik bir belge düzenlenir. Bu belge teklifnamedir.

Teklifname, sigorta edilecek rizikonun içeriği hakkında sigortacının bilgi sahibi olmasını sağlamak üzere hazırlanmış bir soru listesidir. İçinde sigorta primine esas olan ve sigortalının sigortacıya bildirmek zorunda olduğu bilgilerle ilgili sorular vardır. Sigortalı, sorulan sorulara doğru yanıt vermelidir. Bunun yanında teklif formundaki soruların dışında rizikonun derecesini artıran bildiği bütün unsurları da bildirmek zorundadır.

2.2.2. Sigorta Teklifnamesinde Bulunması Gereken Unsurlar

Sigorta teklif formunda bulunması gereken asgari unsurlar şunlardır:

- Sigortacının, sigorta ettirenin, sigorta ettirenle sigortalı ayrı kişilerse sigortalının ve sigortadan yararlanacak diğer kişilerin açık kimlikleri ve adresleri
- Acentenin numarası
- Poliçenin başlangıç ve bitiş tarihleri, sigorta süresi
- Sigortanın türü, sigorta güvencesi kapsamına giren rizikolar ve ek güvenceler
- Sigorta konusu birim ve özellikleri, sigorta tutarı
- Her bir güvence için sigorta bedelleri ve toplam sigorta bedeli, primlerin ve primlerin ne şekilde (bir defada ya da taksitle) ve kime ödeneceği

Bu asgari unsurlar yanında bir de düzenlenecek sigorta türüne göre özellik taşıyan sorular bulunur. Asgari unsurlar ve örnek olarak seçilen yangın sigortası için sorulan özel sorular, yukarıdaki yangın sigortası teklif formu örneğinde görülmektedir.

2.2.3. Teklifnamenin Düzenlenmesi

Sigorta teklifnamesi, sigorta ettiren tarafından ve çoğunlukla sigorta aracılığıyla yardımıyla doldurularak sigortacıya verilen teklif formu (ya da bilgi formu) aracılığı ile yapılır. Teklifname, bir sigorta talebidir. Borçlar Kanunu'na göre bir 'icap' niteliğindedir. Sigortacının bu icabı 'kabulü' ile sigorta sözleşmesi tamamlanmış olur. Ancak 'icap' belirli bir şekle bağlı değildir. Teklif formu dışındaki yazılı beyanlar da icap niteliğindedir. Bununla birlikte uygulamada sigorta şirketleri poliçe kesilmesi için gerekli belgeleri kolayca alabilmek ve ellerinde sigortalının yazılı beyanını bulundurabilmek amacıyla basılı teklif formları kullanır.

Sigortacı, icabı kabul etmeden önce, sigortalı tarafından doldurularak gönderilen teklif formunda sorulara verilen yanıtları ve sigorta konusu birimin riziko derecesini göz önüne alır. Değerlendirme işlemi, başlı başına bir uzmanlık işidir ve uzamanlar (sigorta risk eksperleri) tarafından yapılır. Değerlendirme sonucuna göre icap kabul edilir ya da reddedilir. Sigortacının kabulü herhangi bir şekil koşuluna bağlı değildir. Teklif formunun taraflarca imzalanmış olması, sigortanın şirketçe kabul edilmiş olduğu anlamına gelmez.

Uygulamada kabul işlemi, sigorta poliçesinin düzenlenip imzalanması ve primin tahsil edilmesi biçiminde yapılmaktadır.

YANGIN SİGORTASI TEKLİF FORMU		
..... SIGORTA		
Sigortanın Adresi:	Vergi Dairesi:	
	Vergi Numarası:	
SIGORTANIN		
Acente Nu: .	Police Nu:	Formun Tanzim Tarihi:
Başlangıç Tarihi:	Bitimi:	Süre:.....
SİGORTA ETTİRENİN		
Adı-Soyadı		
Adresi .		
Telefon/Fax Nu :		
Sıfatı : Mal Sahibi	Kiracı	Diğer
SİGORTALI		
Adı-Soyadı/Unvanı		
Riziko Adresi : il:		
	Cadde:	
Apartman, Han ya da Pasaj İsmi:		
Telefon/Fax Nu:		
RİZİKONUN İNŞA TARZI		
Tam Kagir: Adi Kâgir:	Ahşap:	Çelik Konst. Çatılı:
İş Hanı, Pasaj veya Kapalı Çarşı mı?	Evet: Hayır:	
POLİÇE CİNSİ		
Klasik Yangın Konut Paket	Ticari Paket	Otel Paket
Enflasyon Korunmalı mı?	Evet Hayır	Koruma Oranı: %84 Diğer
SİGORTA KONUSU İLE İLGİLİ BİLGİLER		
Faaliyet Konusu Hakkında Açıklama:		
Otomatik Sigorta	Yangın Söndürme Tüpü	Yangın Alarmı
Paratoner	Su Deposu	İtfaiyenin Rahatça Girebileceği Yol
EK GÜVENCELER		
<u>Klasik Yangın Poliçesi İse</u>		
Deprem	Seylap	Araç Çarpması Duman Kar Ağırlığı
Dâhilî Su	Fırtına	Hava Taşıtları Yer Kayması Enkaz Kaldırma
Grev, Lokavt ve Kötü Niyetli Hareketler (GLNKH) Terör Komşu Mesuliyeti		
Kiracı Mali Sorumluluğu		
<u>Ticari Paket Poliçe İse</u>		
Deprem Seylap Ek Teminat B Hırsızlık GLKNH Terör		

2.3. Sigorta Poliçesi

2.3.1. Tanım

Sigorta talebi kabul edildikten sonra sigorta sözleşmesi 'poliçe' adı verilen bir senede bağlanır. Sigorta poliçesi, sigorta anlaşmasının yazılı şeklidir. Sigortacının ve sigortalının hak ve yükümlülüklerini gösteren bir belgedir. Sigortalıya, belirli bir süre için sigorta güvencesi verir. Poliçe sigorta sözleşmesinin kendisi ya da başlamasının koşulu değildir. Sigorta ilişkisinin varlığını ve içeriğini ispat belgesidir. Sigorta poliçesi düzenlenmeksizin de sigorta sözleşmesi yapılabilir. Bununla birlikte uygulamada sigorta sözleşmesi sigorta poliçesinin düzenlenmesi yoluyla yapılmaktadır.

2.3.2. Sigorta Poliçesinin Unsurları

Sigorta poliçesinde bulunması gereken unsurlar şunlardır:

- Sigortacı ile sigortalının, sigorta ettirenin ve varsa çıkar sahibinin ismi, adresi
- Sigortanın konusu
- Verilen güvenceler
- Güvencenin başlangıç ve bitiş tarihleri
- Sigorta bedeli
- Prim tutarı ve ödeme koşulları
- Düzenleme tarihi

Poliçe, bu bilgiler ile düzenlenerek imzalanır ve sigortalıya "Genel Koşullar" ve varsa "Özel Koşullar" (kloz) ile birlikte verilir.

Genel koşullar: Türkiye'deki tüm sigorta şirketlerince kullanılan ve kelimesi kelimesine aynı olan koşullardır. İlgili poliçe ile güvence altına alınan hâlleri, kesinlikle güvence altına alınmayan hâlleri, isteğe bağlı olarak alınabilecek veya dışarıda tutulabilecek hâlleri, sigortalının ve sigortacının sorumluluklarını, yükümlülüklerini, haklarını, hasar hâlinde takip edilecek süreç gibi konuları içeren anlaşma maddeleridir.

Yasanın emredici hükümlerine aykırı olmamak koşulu ile ayrı ayrı her sigorta dalı için sigortaca düzenlenir ve Hazine Müsteşarlığı tarafından onaylanır. Poliçe ekinde mutlaka sigortalıya verilmektedir.

Özel koşullar (klozlar): Genel koşullarda yapılacak daraltma ya da genişlemeler genel mevzuata aykırı olmayacak şekilde özel koşullarla belirlenir, poliçe ekinde sigortalıya verilir. Bu özel koşulların yazılı olduğu belgeye **kloz** denir. Kloz ile sözleşme kapsamına bazı rizikolar eklenebileceği gibi bazıları da sözleşme kapsamı dışında tutulabilir. Güvenciyi genişletmek için sigortacıya ek prim (sürprim) ödenir. Klozlar, bütün sigorta ve reasürans çeşitlerinde geniş bir uygulama alanı görür.

Sigortalıların korunmasını sağlamak amacıyla sigorta genel koşulları genellikle devletin kontrolüne bağlı tutulmaktadır. Bu çerçevede sigorta genel koşullarının Hazine

Müsteşarlığının onayından zorunludur. Hazine Müsteşarlığınca onaylanmamış genel koşulları kullanan sigorta şirketi, Türk Ticaret Kanunu tarafından cezalandırılmaktadır.

Başbakanlıkça onaylanmış genel koşulların 'zahmetsizce' okunacak biçimde basılmış olması da zorunludur. Poliçede genel koşullar yanında, emredici hükümlere aykırı olmamak kaydıyla kararlaştırılan özel koşullar da bulunabilir. Bu durumda özel koşul genel koşuldan önce gelir.

2.3.3. Sigorta Poliçesinin Düzenlenmesi

Sigorta poliçesi, sigorta şirketi ya da sözleşme yapmaya yetkili acente (A tipi acente) tarafından düzenlenir ve imzalanır. İmza, herhangi bir onaya bağlı değildir. Kanunda açık bir hüküm olmamakla birlikte poliçe, uygulamada genellikle üç nüsha olarak düzenlenir. Biri sigortacıda, biri aracıda kalır; bir nüshası da sigorta ettirene verilir.

Poliçenin hazırlanmasında kanun ve sözleşme ile belirtilmiş olan koşulların yerine getirilmesine dikkat edilir. Bu koşullar, sigorta bölümlerine ya da bir bölüm içerisinde sigorta talep eden birimlerin özelliklerine göre farklılaşmaktadır. Doğal olarak sigorta poliçesinin nasıl düzenlendiğini her sigorta dalı için gösterebilmek bu kapsamda bir çalışma içinde olanaklı değildir.

YANGIN SİGORTA POLİÇESİ ÖRNEĞİ

YANGIN SİGORTA POLİÇESİ

..... SİGORTA

Sigortanın Adresi: KORKUSUZ SİGORTA

Vergi Dairesi:

Vergi Numarası:

Acente Nu.:

Police Nu.:

Başlangıç Tarihi:

Bitiş Tarihi:

Süre:

Sigorta Bedeli:

Sigortalı: Adı-Soyadı : Emin GÜVENDE

Sigortalı Adresi:

Sigorta Konusu İle İlgili Açıklamalar:

(Aracın, binanın, evin, iş yerinin, camın, nakliyatın, kişinin vs. adresi ve özellikleri)

Bitiş Tarihi:

Süre:

Sigorta Bedeli:

GÜVENCE
CİNSİ
SİGORTA
BEDELİ
(Azami Güvence Miktarı)
TARİFE FİYATI
(%0 ...)
MUAFİYET
(varsa)
PRİM
Sigorta Bedeli
*
Tarife Fiyatı
RİZİKOLAR
Kişi
Başına

Kaza

Başına

Toplam Bedel

TOPLAM

SİGORTA KONUSUNUN DURUMU HAKKINDA ÖZEL BİLGİ:

ÖDEME TABLOSU

PRİMLER

PEŞİNAT:

NET PRİM:

TAKSİTLER:

GİDER VER.:

Ücret (Brüt Prim) Tutarı:

SİGORTA ETTİREN TANZİM YERİ VE TARİHİ

... SİGORTA AŞ

(İmza)

(İmza)

2.4. Abonman Poliçesi

Abonman poliçesi, yangın, hırsızlık ve nakliyat sigortalarında uygulanan özel bir poliçe türüdür. Yangın ve hırsızlık sigortalarında abonman poliçe, mal miktarı sürekli olarak değişen, azalan ya da çoğalan ticari ve endüstriyel işletmeler için geliştirilmiştir. Özellikle stoklar için söz konusu olan bir 'eksik sigorta önleme' yoludur. Ticari ve endüstriyel işletmeler, genellikle sigorta bedellerini belirlemede güçlük çeker. Bu nedenle sigorta bedelinin sigorta değerine uygunluğunu sağlamak son derece güçtür. Sigorta bedeli mal miktarı düşüken belirlenirse hasarın, mal miktarı yüksek iken meydana gelmesi durumunda sigorta tazminatı hasardan düşük olacaktır. Yani eksik sigorta söz konusu olacaktır.

Sigorta bedeli, mal bedeli yüksekken belirlenirse fazla prim ödenecektir. Yani, aşkın sigorta söz konusu olacaktır. İşte bu sakıncaları giderebilmek için 'abonman poliçeleri' geliştirilmiştir. Kısacası abonman poliçeleri, sigortalının fazla prim ödemesini engellerken en yüksek değer üzerinden güvence alınmasını sağlar.

Ancak hırsızlık sigortasında abonman poliçe yapılabilmesi için sigortalının aynı sigorta şirketinde bir yangın poliçesi olması ve abonman poliçesinin süresinin yangın poliçesinin süresini geçmemesi zorunludur.

Nakliyat sigortası abonman poliçesinde ise sigortalı, bütün sevkiyatını sözleşmeyi yaptığı şirkete sigortalı olmayı taahhüt etmektedir. Sözleşme süresince, en az 5 sevkiyatın yapılarak sigorta ettirilmiş olması ve en az belli bir miktar prim ödemenin taahhüt edilmesi gerekir. Abonman sözleşmesi yapılmış olmasına karşın bu hususların gerçekleşmemesi durumunda herhangi bir işlem yapılmaz. Gerçekleştirilen sevkiyat miktarının daha çok olması durumunda ise 'çokluk indirimi' uygulanır. Sigortalı, her sevkiyatını bildirerek sigorta ettirmekle yükümlüdür; abonman sözleşme ile bildirilmeyen sevkiyat güvence altına alınmış olmaz.

2.4.1. Abonman Poliçesinin Unsurları ve Düzenlenmesi

Abonman poliçesi, sigorta bedeli belirli bir tutarın üzerindeki rizikolar için düzenlenir. Bu tutara abonman limiti denir. Abonman limitinin altındaki rizikolar için abonman poliçesi kesilmez. Sigortalı, sigorta devresi içinde elinde bulunabilecek en yüksek mal miktarının değerini belirler ve bu tavan (abonman limiti) üzerinden bir abonman poliçesi alır. Bu değer sigortacının azami sorumluluk düzeyini gösterir. Sigorta şirketi, bu azami sorumluluk miktarının karşılığı olarak hesaplanan primin belirli bir oranını (%40'ını) peşin tahsil eder. Peşin alınan bu prime depo primi denir.

Daha sonra sigortalı ticari ya da endüstriyel kuruluş, poliçe süresince günlük mal mevcutlarının değerini gösteren aylık listeleri sigorta şirketine verir. Abonman poliçesinin süresi bir yıldan fazla ve üç aydan az olamaz. Sigorta süresi sonunda sigorta şirketi bu aylık listelerin ortalamasını bularak prim tahakkuk ettirir ve peşin alınan kısmı (depo primi) bundan düşer.

2.5. Risk

Evrensel hayatı tehdit eden birçok tehlike vardır. Tüm canlılar için söz konusu olan bu tehlikelerin nerede, ne zaman, kime, neye, ne şekilde ve ne kadar geleceği çoğu kez belirsizdir. Tüm canlılar, bu tehlikelere karşı korunma yöntemleri geliştirmişlerdi. Bilimsel

çalışmalar ve belgeselerde görüldüğü gibi hayvanların ve bitkilerin yaşamlarını daha risksiz hâle getirmek amacıyla yaptıkları şeyler şaşkıncıdır. İnsanların da diğer canlılar gibi korunma güdülülere vardır. Ancak, onlardan farklı olarak risk yönetim konusunda örgütlenerek daha rasyonel önlemler alabilmektedirler.

2.5.1.Risk (Tehlike) Kavramı

Risk tehlikedir, gerçekleştiğinde acı verir ve zararlara neden olur. Bir şeyleri kaybetmek söz konusudur. Kişi veya kurumların maddi-manevi kayıp ve zararının oluşumuna ilişkin olasılık olarak da tanımlanabilir. İnsanlar, riskleri kontrol altında tutmayı, yönetmeyi amaç edinmişlerdir. İstedikleri riskleri göğüslemeyi, istediklerinden kaçabilme olanağı yaratmayı, istediklerini de başkalarına devretmeyi bir sanat hâline getirerek rastlantısal olarak gelişen bu olaylarla başa çıkabilmiş ve geleceklerini istedikleri şekilde yönlendirmeğe çalışmışlardır.

Risk kelimesi, birçok dilde çeşitli yazılışlarla ama aynı telaffuza yakın şekillerde kullanılmaktadır. Ülkemizde risk kelimesi ile birlikte riziko kelimesi de yaygın olarak kullanılmaktadır.

2.5.2. Ticari Riskler

İhracatçının hem yüksek riskli hem de düşük riskli ihracatı bir arada sigorta kapsamına dâhil edilerek riskin dağıtılması ve buna bağlı olarak nihai riskin asgari düzeye indirilmesi amaçlanmaktadır.

Kısa Vadeli İhracat Kredi Sigortası Programı'nın amacı, bir taraftan ihracatçıların kısa vadeli satışlarına ilişkin ihracat bedellerini ticari ve politik risklere karşı belirli limitler dâhilinde teminat altına alarak ihracatı teşvik etmek ve yönlendirmek, diğer taraftan da poliçenin teminat olarak gösterilmesi ile ticari bankalardan ihracat kredisi teminini kolaylaştırmaktır. Ticari riskler ve politik riskler aşağıda maddeler hâlinde verilmiştir.

Ticari Riskler

Kişinin karşılaşacağı ticari riskler aşağıda maddeler hâlinde verilmiştir:

- Alıcının iflas etmesi
- Alıcı hakkında konkordato kararı alınması
- Alıcının borçlarını ödeyememesi nedeniyle tasfiye kararı alınması
- Mal bedelinin ödenmemesi
- Malın ihracatçıdan kaynaklanmayan nedenlerle kabul edilmemesi

Politik Riskler

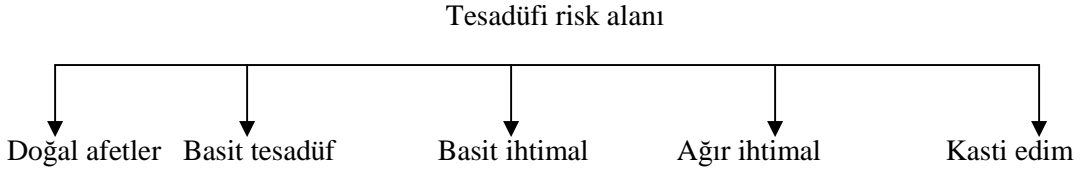
Kişinin karşılaşacağı politik riskler aşağıda maddeler hâlinde verilmiştir:

- Savaş hâli
- İhtilal
- İç savaş
- İsyen
- Ayaklanma

- Alıcının ülkesinin ithal yasağı
- Alıcının ithal izninin iptali
- Alıcı bir devlet ya da devlet garantisine haiz bir kuruluş ise ödeme yükümlülüğünü yerine getirmemesi
- Transfer güclüğü

2.5.3. Tesadüfi Riskler

Tesadüfi olaylar neticesinde meydana gelecek hasarları kapsar. Riskin sigortalanabilmesi için ilk koşul, riskin rastlantısal olarak gerçekleşen bir risk olmasıdır. Risk, kesinlikle gerçekleşecek ya da gerçekleşmek üzere olan bir risk olmamalıdır. Altındaki dükkânda yangın çıkan konut yangın riski sigortası kapsamına alınmaz. Henüz deprem olmuş bir bölgede deprem riski güven altına alınmaz. Keza, hayat sigortalarında da ölmek üzere olan bir insanın hayatı sigorta edilmez. Hatta bazı önlemler alınmadığı takdirde riskin gerçekleşme olasılığının kesinlik kazanacak kadar yüksek olması bile riskin rastlantısal olarak gerçekleşme özelliğini bozacağından gerekli önlemler alındıktan sonra sigortalanabilir risk olarak kabul edilir ve sigortalanır. Aşağıdaki şekilde tesadüfi risk alanları olarak kabul edilen alanlar görülmektedir.

Şekilde de görüldüğü gibi doğal afetlerin bir kısmı tesadüfi risk kapsamı dışında kalmıştır. Katastrofik riskler onlarca yılın primumu ile bile karşılanamayacak büyüklükte olabilmektedir.

Rastlantısal olarak gerçekleşen risklerle, basit ihmaller sonucu gerçekleşen tüm riskleri tesadüfi risk kapsamına alabilmekteyiz. Basit ihmaller insanın doğasında vardır. Hatta ağır ihmallerin de bir kısmı yine insanın doğasında vardır. Bunun nedenleri de çevre şartları, psikolojik etmenler vb.dir.

2.5.4. Mesleki Riskler

Herhangi bir üretim içinde yer alan örneğin, makine imal eden, sağlık sektöründe görev yapan, hizmet üreten araştırma yapan herkes yaptığı iş ile ilgili değişik riskler ile karşı karşıyadır. Bu risklere **mesleki riskler** denir.

2.5.5. Kredi Riskleri

Ülkemizde yok denecek kadar az bir uygulama alanına sahiptir. Bunun nedeni ise ülkemizde kredi sigortasının az olmasıdır. Yalnız kredi riskleri içinde ihracat kredi riskine değinmekte fayda vardır.

2.5.5.1. İhracat Kredi Riskleri

Özellikle küreselleşmenin bugünkü boyutu ve geleceğe yönelik gelişme trendi, girişimcilerin uluslararası piyasalarda ve bu piyasaların rekabet ortamında ihracat kredisine olan gereksinimi artırmaktadır.

Tabi bunun yanında alınan kredinin beraberinde getirdiği birçok risk söz konusudur ve bu riskler aşağıda verilmiştir:

İhracatçı ülkede söz konusu malların ihraç edilmesinin yasaklanması

- Politik olaylar nedeniyle ihracat olanağının kalmaması
- Üçüncü bir ülke tarafından alıcı ülkeye ambargo konması
- Alıcı ülkede söz konusu malın ithalatının lisansa tabi tutulması ya da mevcut lisansın iptal edilmesi
- Politik gelişmeler, ekonomik olanaksızlıklar ya da hükümetin aldığı kararlar nedeniyle transfer yapılamaması
- Alıcının ülkesindeki savaş, terör, devrim ve benzeri politik olaylar nedeniyle, alıcının borcunu ödeyememesi
- İhraç malının alanın eline geçmesine müsaade edilmemesi
- Yerli para ile ödenen mal bedelinin ihracatçı memleket parasına çevrilememesi veya benzeri riskler politik risklerdir.

Doğal olarak bu risklerin sigortalanması ülkeden ülkeye farklılık gösterir.

2.5.6. Nakliyat Riskleri

Kara, hava, deniz, ve demir yolu taşımacılığı ile ilgili riskler söz konusudur. Bu risk türünde taşıtın kendisi riski oluşturduğu gibi yük de risk taşımaktadır. Ülke içi kara yolları ve demir yolları ile ilgili taşıma riskleri ülkemizde fazla olduğu hâlde sigortalarının düzeyi çok düşüktür. Sigorta bilgisi ve bilinci ile ilgili eksiklik bu alanda da kendini göstermektedir.

Nakliyat alanında emtia, tekne, navlun, kıymet ve CMR diye adlandırdığımız uluslararası kara yolları taşımacılığı konusunda riskler söz konusudur.

Sigorta güvencesinin kapsamında, sigorta konusu menfaatin tür, zaman ve yer itibarıyla hangi risklere karşı teminat altına alındığı ve teminat kapsamındaki bir riskin gerçekleşmesi sonucu meydana gelen hangi zararların ne miktarda karşılanacağı hususları bildirilir.

2.5.7. Yangın Riskleri

Yangın: Yakınındaki eşyaya yayılma gücü olan ve bunları tehdit altında tutan ve vaktinde söndürülmediğinde bulunduğu yeri muhteviyatı ile birlikte imha eden ateştir.

Yangın sigortasına söz konusu olacak yangının alevli bir yangın olması da sigortacılar tarafından öngörülmektedir. Pamuk, tütün, bitkisel yağlar, küspe, çığit, bazı cins kömürler vb. maddelerde kendi kendine yanma, kendiliğinden yanma kavrulma olabilmektedir. Bunlar yangın riski değil, kavrulma riski ile ilgilidir. Eğer kavrulma alevli yangına dönüşürse yangın riskine girer. Kendi kendine kavrulma nedeniyle malın uğrayacağı zarar, yangın poliçesine ek olarak kavrulma riski sigortalandığı takdirde ödenebilir. Kimi yapıtlarda kavrulma kızılaşma diye adlandırılmaktadır.

2.5.8. Sivil Riskler

Konutlarla ilgili risklerdir. Konut olarak kullanılan binaların ve konutla ilgili eşyaların risklerini kapsar. Çok sayıda örnekleri vardır.

2.5.9. Ticari ve Endüstriyel Riskler

Büro, eczane, muayenehane, bakkal, terzi, mobilya imalathaneleri, un, şeker, çimento fabrikaları, tekstil atölyeleri, matbaalar, depolar vb. iş yerleri ile ilgili risklerdir. Bu grupta, endüstriyel risklerden yalın ve çok sayıda bulunan riskler de olabilir. Bu riskler, çok yaygın olan işletmelerle ilgili riskler olduğu için fiyatlandırılmaları daha önceden saptanan kıstaslar çerçevesinde yapılabilir.

2.5.10. Hususi Riskler

Genellikle, içinde birçok riski barındıran ünitelerdir. Örneğin, barajlar, petrol rafinerileri, büyük iş merkezleri, gökdelenler gibi kompleks ünitelerin ve sürekli değişim içinde olan, yanma açısından özellikler arz eden mal grupları ve örnekleri az bulunan işletme ve ürünlerle ilgili riskler bu grupta ele alınmaktadır.

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Sigorta işleminde kullanılan belgeleri ayırt ediniz.	➤ Bir kütüphaneyi ziyaret ederek veya internet aracılığı ile sigorta işlemlerinde hangi belgelerin kullanıldığını öğrenebilirsiniz. ➤ Bir sigorta acentesine giderek sigorta işlemlerini yaparken hangi belgeleri kullandıklarını öğrenebilirsiniz.
➤ Sigorta teklifnamesinde bulunması gereken özellikleri sıralayınız.	➤ Çevrenizdeki bir şirkete giderek sigorta teklif namesini düzenlerken nelere dikkat ettiklerini öğrenebilirsiniz. ➤ Çevrenizdeki bir sigorta acentesine giderek sigorta teklif namesini değerlendirirken hangi özelliklere dikkat ettiklerini öğrenebilirsiniz.
➤ Tesadüfi risk alanlarını araştırınız.	➤ Bir sigorta acentesine giderek tesadüfi risk kapsamına nelerin girdiğini öğrenebilirsiniz.
➤ İhracat kredi risklerinin neler olduğunu araştırınız.	➤ Bir dış ticaret şirketine giderek ihracat kredi kullanırken hangi risklerle karşılaştıklarını öğrenebilirsiniz.
➤ Sigorta poliçesinin nasıl düzenlendiğini araştırınız.	➤ Çevrenizdeki bir sigorta acentesine giderek sigorta poliçesinde hangi bilgilerin yer aldığını ve poliçenin nasıl düzenlendiğini öğrenebilirsiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

OBJEKTİF TESTLER (ÖLÇME SORULARI)

Aşağıdaki soruların cevaplarını **doğru ve yanlış** olarak değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Doğru	Yanlış
1. Dış ticarete en çok kullanılan sigorta belgeleri teklifname, poliçe ve abonman poliçesidir.		
2. Teklifname, sigorta edilecek rizikonun içeriği hakkında sigortacının bilgi sahibi olmasını sağlamak üzere hazırlanmış bir soru listesidir.		
3. Sigorta talebi kabul edildikten sonra sigorta sözleşmesi 'poliçe' adı verilen bir senede bağlanır.		
4. Sigorta poliçesi, sigortalı tarafından düzenlenir.		
5. Abonman poliçesi yangın, hırsızlık ve nakliyat sigortalarında uygulanan özel bir poliçe türüdür.		
6. Sigorta sözleşmesi, riski ortadan kaldırmak için yapılan bir anlaşmadır.		
7. Meslek riski, tesadüfi olaylar neticesinde meydana gelecek hasarları kapsar.		
8. İhracatçı ülkenin, ihraç konusu malların ihraç edilmesini yasaklaması bir ihracat kredi riskidir.		

DEĞERLENDİRME

Sorulara verdiğiniz yanıtları modül sonundaki cevap anahtarıyla karşılaştırınız.

Bu faaliyet kapsamında hangi bilgileri kazandığınızı belirleyiniz.

Yanlış cevaplandığı sorularla ilgili konuları tekrar inceleyip öğrenmeye çalışınız.

MODÜL DEĞERLENDİRME

OBJEKTİF TESTLER (ÖLÇME SORULARI)

Aşağıdaki soruların cevaplarını **doğru ve yanlış** olarak değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Doğru	Yanlış
1. Hasarın maddi nitelikte ve para birimi ile ölçülebilir olması sigortanın unsurlarındandır.		
2. Yasalara ve genel ahlaka aykırı ya da kasıtlı eylemlerden doğacak zararlar da sigorta edilebilir.		
3. Rizikonun prim bedelinin hem sigortacı hem de sigorta ettiren bakımından makul düzeyde olması gerekir.		
4. Sosyal sigorta isteğe bağlıdır, özel sigorta ise zorunludur.		
5. Sigorta, fiyatların daha gerçekçi düzeyde oluşmasını sağlar.		
6. İhracat-ithalat gibi faaliyetlerde bulunan sigortalıların, müşterilerin satış veya hizmet sözleşmesinden doğan yükümlülüklerini, poliçede temin edilmiş herhangi bir neden dolayısıyla zamanında yerine getirememeleri nedeniyle uğramış oldukları mali kayıpları teminat altına alan sigorta türü kredi sigortasıdır.		
7. Kıymet Nakliyat Sigortası kara, deniz, hava ve demir yoluyla bir yerden diğer bir yere taşınmakta olan her türlü yükün, taşınmaları sırasında karşılaşılabilecekleri tehlikelerden kaynaklanan hasarlara karşı teminat sağlamaktadır.		
8. Sigorta poliçesi, sigorta şirketi ya da sözleşme yapmaya yetkili acente (A tipi acente) tarafından düzenlenir ve imzalanır.		
9. Sigorta poliçesi yangın, hırsızlık ve nakliyat sigortalarında uygulanan özel bir poliçe türüdür.		
10. Sigortacı ile sigortalının, sigorta ettirenin ve varsa çıkar sahibinin ismi, adresi sigorta poliçesinde olmak zorundadır.		

DEĞERLENDİRME

Sorulara verdiğiniz yanıtları modül sonundaki cevap anahtarıyla karşılaştırınız.

Bu faaliyet kapsamında hangi bilgileri kazandığınızı belirleyiniz.

Yanlış cevaplandığı sorularla ilgili konuları tekrar inceleyip öğrenmeye çalışınız.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ 1 CEVAP ANAHTARI

Sorular	Cevaplar
1-	D
2-	Y
3-	Y
4-	Y
5-	Y
6-	D
7-	D
8-	D
9-	D
10-	Y

ÖĞRENME FAALİYETİ 2 CEVAP ANAHTARI

Sorular	Cevaplar
1-	D
2-	D
3-	D
4-	Y
5-	D
6-	Y
7-	Y
8-	D

MODÜL DEĞERLENDİRME CEVAP ANAHTARI

Sorular	Cevaplar
1-	D
2-	Y
3-	D
4-	Y
5-	D
6-	D
7-	Y
8-	D
9-	D
10-	D

KAYNAKÇA

- GÜVEL, E.Alper , A. Öndaş, **GÜVEL Sigortacılık**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2004.
- SERGİCİ, Erdoğan, **Sigorta ve Pazarlama**, Can Matbaa, 2001.
- www.sigortam.net
- www.Hayatsigorta.com
- www.hürsigorta.com
- www.policem.com